

פרשת בוא

(מבוסס על ליקוטי שיחות ויקרא חלק י"ז)

האדמו"ר הזקן אמר כי הסיבה שהשבת שלפני חג הפסח נקראת "שבת הגדול", היא מפני שנעשה בו נס גדול. מה היה הנס הגדול?

בעשרה בניסן שחל אז ביום שבת, לקחו בני ישראל כבש ושמרו אותו בביתם עד שחיטתו בערב פסח. כשבכורי מצרים שמעו שבני ישראל עומדים להקריב את הכבש זבח פסח, ואח"כ הקב"ה יהרוג את בכורי מצרים, הם נבהלו ודרשו מאבותיהם לשחרר מיד את ישראל, וכאשר אבותיהם סירבו – בכורי מצרים לחמו נגדם והרגו הרבה מהם. על כך נאמר בספר תהילים: "למכה מצרים בבכוריהם", כלומר שהבכורות המצריים הכו והרגו את אבותיהם המצרים.

על נס זה שואלים שתי שאלות:

שאלה ראשונה, מדוע מציינים בכל שנה את הנס הזה ביום שבת ולא בתאריך עצמו שחל בעשרה בניסן? הרי כל חגי ישראל נקבעים לפי התאריך בחודש, ולא לפי היום בשבוע.

שאלה שנייה, מה כל כך גדול בנס הזה?

עד כדי כך גדול שהשבת עצמה נקראת "שבת הגדול"?!!

לכאורה, התגובה של בכורי מצרים הייתה תגובה טבעית:

הם פחדו מאד לאחר שראו שכל דבריו של משה אכן התקיימו (בתשע המכות הקודמות), ולכן באופן טבעי הם נלחמו נגד אבותיהם.

אולם גם לאחר שנהרגו מהם הרבה, עדיין בני ישראל נשארו במצרים ונזקקו למכת בכורות, כדי בפועל להיגאל.

העובדה שהתרחשה מלחמת אחים והבכורות הכו במשפחותיהם לא שחררה את בני ישראל ממצרים, אם כך מה התועלת שצמחה מכך

לישראל? מלבד זאת, מדובר בעניין פנימי בתוך מצרים, ומדוע אנחנו צריכים להזכיר זאת בכל שנה ושנה?

התשובה לשתי השאלות היא תשובה אחת.

גודל הנס של "שבת הגדול" היה בעובדה שהריגת המצרים נעשתה באמצעות בכורי מצרים.

דווקא בכורי מצרים, שהם מבחינה רוחנית מהווים את שיא השלילות, את התוקף ואת החוזק של מצרים, הרע עצמו נלחם למען הטוב, נלחם למען הקדושה ולטובת בני ישראל.

כל הניסים האחרים שנעשו לעם ישראל לאורך כל הדורות היו באופן כזה שהאויב נשאר אויב. הוא נהרג, הוא טבע בים סוף, המזימה שלו לפגוע בעם ישראל סוכלה על ידי הקב"ה, האויב חוסל ובדרך נס נמנע אסון לעם ישראל, אך הרע נשאר רע עד לחיסולו.

לעומת זאת בנס של שבת הגדול קרה משהו יוצא דופן. האויב עצמו נלחם למען עם ישראל.

מדובר בנס מדהים וחריג ולכן ראוי שיקרא גדול וראוי לציינו בכל שנה ושנה.

בתורת החסידות מוסבר שיש שתי דרכים להתמודד עם הרוע:

דרך אחת היא להילחם ברע, לשבור אותו ולמנוע ממנו להפריע (לכפות את הרוע, בארמית: "אתכפיא"), אבל ישנה דרך נעלית יותר והיא הדרך של "אתהפכא חשוכא לנהורא", כלומר הפיכת החושך לאור.

החושך עצמו נהפך לאור והוא עצמו מסייע לקדושה ועושה פעולות למען הטוב.

הנס של שבת הגדול נותן לנו כוח, לא רק להתגבר על הרע, אלא דווקא לרתום אותו לטובתנו. לקחת את התאוות, את הכוח ואת המוטיבציה של היצר הרע ולהשתמש בהם לקדושה (בדומה לעבודת התשובה שבאמצעותה "זדונות נעשו לו כזכויות").

הנס של "למכה מצרים בבכוריהם" היה באופן של "אתהפכא חשוכא לנהורא" – שיא הרוע נלחם למען הקדושה, וזהו בהחלט נס גדול.

רעיון זה גם מסתדר ותואם את המהות והמשמעות של יום השבת, יום מיוחד שבו קיים בוח להפוך את הרע לטוב, בדיוק כפי שקרה בנס של שבת הגדול.

על הפסוק המופיע בתהלים: "מזמור שיר ליום השבת" אומר מדרש "ילקוט שמעוני":

"ליום השבת - למשבית מזיקין מן העולם שלא יזיקו, וכן הוא אומר - וגר זאב עם כבש".

האדמו"ר ה"צמח צדק" הסביר את דברי המדרש ואמר כי מהות השבת היא עניין השביתה מן המזיקים שיכולה להתבצע בשתי דרכים:

דרך אחת בדרך של "מעבירין מן העולם" - כל מציאותם של המזיקין מתבטלת, והדרך השנייה היא באופן של "משביתה שלא תזיק" - כלומר המזיקים נשארים, אבל בגלל יום השבת הם לא מזיקים. המזיקים עצמם הופכים מרע לטוב, וזו מדרגה גבוהה יותר מאשר הם מתבטלים.

ביום שבת מצוי העניין של "אתהפכא חשוכא לנהורא", ולכן ציווה הקב"ה שהציווי על "ויקחו להם איש שה לבית אבות", שכתוצאה ממנו התרחש הנס של "למכה מצרים בכוריהם", ייעשה דווקא בשבת, כי בשבת המזיקים הופכים את טבעם והופכים לאור.

המשמעות של "שבת הגדול" היא שביום שבת הביטול של המזיקים הוא באופן נעלה ובאופן "גדול". מדובר במדרגה גבוהה ונעלית כי הרע עצמו מסייע לטוב ולקדושה.

המהות של השבת נתגלתה בשבת שלפני יציאת מצרים באמצעות הנס הגדול של "למכה מצרים בכוריהם", שלא כמו המכות הקודמות שבאמצעותן הרע התבטל וחסף מכה, אלא כאן דווקא שיא השליליות נלחם נגד המצרים ולטובת עם ישראל.

מה אפשר ללמוד מכך היום בחיינו האישיים?

ידוע פירושו של האר"י הקדוש לפסוק המופיע במגילת אסתר: "והימים האלה נזכרים ונעשים", שכאשר זוכרים כראוי, אזי מגיעים גם לידי "נעשים", כלומר שהדברים חוזרים שוב גם היום, ובאפשרותנו היום לפעול באופן דומה למה שהתרחש בעבר.

לכן כל יהודי היום, על ידי עבודה של "משכו וקחו לכם" ("משכו" היא פעולה של סור מרע, "וקחו לכם" היא פעולה של ועשה טוב), הנעשית באופן נחוש ובמסירות – הרי שהוא יכול להשפיע גם על יהודי אחר לנהוג כך, ועל ידי כך הוא יצליח להשפיע גם על העולם, עד ש"בכוריהם" ידרשו בתוקף את טובת ישראל, ויהיה זה מהלך נוסף ליציאה מהגלות ולגאולה האמיתית והשלמה.

השימוש בבעיה הוא הפתרון אוצר החכמה

כתוב: "ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע" (ירמיהו ל'),

כלומר דווקא מתוך הצרה והבעיה תגיע הישועה וההצלחה.

("ממנה יושע" – מתוך השימוש בבעיה עצמה).

לפעמים דווקא השימוש בבעיה הוא הפתרון המוצלח, היצירתי והנכון עבורנו.

דוגמאות:

אחת הדרכים לכבות שריפות באזורים פתוחים היא ליצור שבילי אש. מבעירים אש באופן מבוקר במרחק מה מאזור השריפה. רצועה של אדמה חרוכה שנוצרת כתוצאה מכך, בולמת את התפשטות האש. כלומר, האש משמשת אותנו כדי להילחם בהתפשטות האש.

חיסון אקטיבי מורכב מ"עותקים" של הנגיף המוחלש, המוחדרים לגוף וגורמים לו לפתח נוגדנים כנגד הנגיף. נוגדנים אלה מאפשרים לגוף להתמודד טוב יותר עם נגיפים מסוגם כאשר ייחשף אליהם.

דוגמה נוספת: במפעלי תעשייה רבים גילו שרעש מפריע לעובדים להתרכז, ומקטין את תפוקת העבודה שלהם. מחקרים גילו שרעש לא סדיר הוא הרעש המזיק ביותר. אחת השיטות להילחם ברעש היא באמצעות שימוש ברעש. משמיעים רעש רקע מונוטוני, שממסך את הרעש המקורי, או "משלים" אותו לרעש אחיד. רעש זה מכונה "רעש לבן".

(דרך אחת היא לבצע "אתכפיא" - למשל לשים אטמי אוזניים. דרך שנייה, נעלית יותר היא לבצע "אתהפכא" - שימוש ברעש עצמו כפתרון מוצלח ויצירתי).

הקללות התגלו כברכות

בתלמוד מופיע הסיפור (מועד קטן ט) על רבי שמעון בר יוחאי ששלח את רבי אלעזר בנו לקבל ברכה מרבי יונתן ורבי יהודה. כאשר הגיע אליהם אמרו לו: "יהי רצון שתזרע ולא תקצור, תכניס ולא תוציא, תוציא ולא תכניס." חזר רבי אלעזר לאביו והתלונן: לא זו בלבד שלא ברכו אותי, הם אף קיללו אותי... הסביר רבי שמעון: דע, שכל אלו ברכות. "תזרע ולא תקצור" - תוליד בנים ולא ימותו;

"תכניס ולא תוציא" - תכניס כלות ולא ימותו בניך, וכך הכלות לא יצאו; "תוציא ולא תכניס" - תוליד בנות ובעליהם לא ימותו, וכך הבנות לא יחזרו לביתך.

כלומר: החכמים אכן רצו לברך את רבי אלעזר, בנו של רשב"י, אך הטמינו את הברכות בלשון של קללות. מדוע הם עשו זאת? מסביר ה'צמח צדק', שכיון שמדובר בטוב סתום ונעלה ביותר, אין הוא יכול לבוא לידי ביטוי בצורה גלויה, אלא חייב לבוא בעטיפה של קללות.